

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SÆRTRYK AV
TIDSSKRIFT FOR
RETSVIDENSKAP

O. K. Magnussen:

Frautz Dahl.

FRANTZ DAHL

Den 21. December 1937 afgik Professor Frantz Dahl ved Døden. Et Par Dage forinden havde han, som han plejede, ved Semestrets Slutning samlet en Del af de unge Tilhørere fra hans Romerrettsforelæsninger til en Sammenkomst i sit Hjem, og under Samværet med dem segnede han om. En Hjerneblødning, der straks gjorde ham bevidstløs, endte hans Liv.

Der er noget smukt i den Tanke, at Døden skulde ramme ham saaledes, i de unges Kreds, mens han søgte at komme dem rent personligt paa nærmere Hold. For mere end nogen anden i sin Samtid har han alle Dage været Formidleren, det levende Baand mellem Retsvidenskabens Dyrkere Landene over og fra Slægtled til Slægtled. Det hang sammen med noget væsentligt i hans Natur. Til sin sidste Stund bevarede han den første Ungdoms levende Kærlighed til Aandsliv i alle dets Former, densaarvaagne Interesse for enhver af dets Dyrkere. Hans store Viden og Aarenes Erfaring gjorde ham ikke træt eller blaseret. Han var lige frisk, lige levende optaget, hver Gang han stod overfor en ny, lige rede til at hjælpe med sin omfattende Indsigt og sin ansporende Opmuntring. Det var denne varme og levende Interesse for andres Frembringelser, denne uselviske Glæde ved at se Aandslivet gro, der gjorde ham til den Fremmer af Aandsliv, han var. Der vil blive tomt efter ham ikke mindst i denne Henseende.

Som saa mange andre af Retsvidenskabens Dyrkere følte han sig ikke fra først af draget imod den. Han blev ikke Jurist af Kald eller Lyst. Hans Hu stod derimod til Filologien. Det var det gamle Grækenlands Sprog, dets Litteratur og Mytologi, han ønskede at vie sin Forsken. Men han hørte ikke til de

lykkelige Naturer, hos hvem en enkelt Interesse er altovervejende. Æstetiske, filosofiske og kunsthistoriske Interesser drog ham næsten lige saa stærkt. Og saa blev han, vel ogsaa af Pligtfølelse over for sine Nærmeste, ved Juraen, hvor han var begyndt. Senere i Livet, ja lige til sin Død, kunde han føle det som et Fejlgreb, at han ikke var brudt ud. Om han litterært set, som han mente det selv, kunde have udrettet mere som Filolog eller paa et andet af Aandsvidenskabens Omraader, faar staa hen. Men det er i hvert Fald givet, at netop Rigdommen i hans Interesser i væsentlig Grad blev ham til Gavn som Dyrker af det Fag, der blev hans: Retsvidenskabens Historie. Den gav ham den brede, aandelige Basis, den Fortrolighed med Aandslivet i dets forskelligste Former, der var den nødvendige Forudsætning for med Held at kunne tage en saadan Opgave op. Retsvidenskabens Historie hører jo hjemme i en Grænseegn. Den bygger Bro fra den egentlige Retsforskning til de øvrige Aandsvidenskaber. Og kun den, der føler sig hjemme paa begge Sider af Grænsen, har Udsigt til her at kunne gøre Fyldest.

Det er som Dyrker af Retsvidenskabens Historie, Frantz Dahl, litterært set, fik sin største Betydning. Han har gjort meget andet nyttigt Arbejde inden for den juridiske Litteratur. Men det er som juridisk Litteraturhistoriker, hans Navn vil blive staaende. Paa det Omraade var han ogsaa ubetinget den første herhjemme. Da Professoratet i Retsvidenskabens Historie ved Københavns Universitet i sin Tid kom i Stand, blev det oprettet for ham. Og som det kom med ham, svinder det med ham. Der er ingen, der som en Selvfølge kan træde i hans Sted.

* * *

Da han i 1919 blev Professor, var han allerede en Mand paa et halvt Hundrede Aar, og en omfangsrig Gærning i det praktiske Retsliv laa da bag ham. Han var født d. 25. Oktober 1869 som Søn af Hof-Urmager Dahl og tilhørte en Slægt, hvor æstetiske og kunstneriske Interesser var stærke og levende. Endnu før han var fyldt 17 Aar, blev han Student, og i 1892,

22 Aar gammel, juridisk Kandidat. Saa fulgte en Række Aar stærkt optaget af praktisk Arbejde af forskellig Art samtidig med, at han var en søgt, juridisk Manuduktør. I 1896 blev han Sekretær i Kultusministeriet — nu Undervisningsministeriet, — og steg her i Aarenes Løb til Kontorchef i 1910. Ogsaa Dommergærning havde han i dette Tidsrum Lejlighed til at prøve, idet han i et Par Perioder i 1905—1907 var konstitueret som Dommer i Overretterne i Viborg og København. Som Kontorchef i Kultusministeriet, hvor han blev til 1916, hørte bl. a. alle Sager vedrørende Litteratur og Kunst under ham. Det maatte for en Mand med hans æstetiske Interesser være en fængslende Gærning. Men hjælpsom til det yderste, som han var af Naturen, og lydhør over for andres Ønsker, har den sikkert slidt stærkere paa hans Arbejdskraft end rimeligt var. Den bestandige Tagen Beslutning, der hører med til en overordnet Stilling i det praktiske Liv, stemmede vel næppe heller med et Naturel som hans. Fra denne Tid stammer et Par Hverv, som han bevarede til det sidste. Han blev i 1909 Medlem af Bestyrelsen for Ny Carlsberg Glyptothek, i 1913 Præsident for det kgl. Teaters Jury og i 1914 Formand for Stednavneudvalget. Desuden var han i mange Aar Konsulent for det st. kgl. Bibliothek, forsaavidt angik juridisk Litteratur.

I 1916 traadte han ud af Kultusministeriet og blev Departementschef i Statsministeriet og Statsraadssekretær. Det var fra denne Stilling han i 1919 gik over til Universitetet. Allerede forinden havde han forøvrigt paa forskellig Maade haft Tilknytning til dette. Siden 1910 havde han saaledes været Censor ved juridisk Eksamen og i 1914 var han en Overgang, som en Anerkendelse af hans store Indsigt paa Strafferettens Omraade, konstitueret som Professor i dette Fag, mens Professor Torp havde Orlov.

Blandt de forskellige juridiske Fag, Frantz Dahl beskæftigede sig med, var det vel nok Strafferetten, der fængslede ham stærkest, — dens Problemer staar jo ogsaa det almenmenneskelige nærmest. Det første litterære Arbejde, han offentliggjorde, behandlede saaledes et kriminalpolitisk Spørgsmaal: «Om den forsømte og forbryderske Ungdom». (Nordisk tidsskrift for

fængselsvæsen og praktisk strafferet XVI. 1893 S. 10—20), og det var navnlig Strafferet og Retsfilosofi, han satte sig ind i, da han i Slutningen af forrige Aarhundrede var paa et længere Studieophold i Tyskland. Dette Ophold fik forøvrigt ogsaa derigennem Betydning for hans senere Gærning, at han ved den Lejlighed lærte en Række af Tysklands betydelige Jurister personligt at kende, først og fremmest Franz von Liszt. Den indgaaende og fængslende Skildring, han i «Juridiske Profiler» S. 141—174 har givet af denne fremragende Strafferetslærer og hans Værk, bygger helt igennem paa personlig Oplevelse.

Af nyere Tidens Strafferetslitteratur blev han efterhaanden en Kender, som faa. Men hans Kundskabstrang gik langt ud over Strafferettens Omraade. Der var næppe noget vigtigere Værk inden for europæisk Retsvidenskab, han ikke før eller senere i sit Liv havde stiftet Bekendtskab med og dannet sig en Mening om. Og det var ikke blot det anerkendte og fastslaaede, hans Interesse drog ham imod. Han stod ogsaa spejdende paa Vagt over for det nye. Det var saaledes ham, der i to Artikler i «Ugeskrift for Retsvæsen» (1903 S. 1—8 og 1905 S. 19—26) først gjorde danske Jurister opmærksom paa Hammurabis Love, Verdens ældste Lovbog, og paa den omfattende Litteratur, der hurtigt voksede op omkring den.

Det var denne omfattende Viden, denne store juridiske Dannelse, der først og fremmest karakteriserede Frantz Dahl som Jurist. Til selve Drøftelsen af de juridiske Problemer har han derimod kun ydet faa Bidrag. Det var ikke saa meget Problemerne selv som Problemernes Behandling, de forskellige Skribenters Stilling til dem ud fra deres særlige Individualitet, der tiltrak ham. Ogsaa af den Grund var det naturligt, at det blev inden for Retsvidenskabens Historie, han kom til at yde sit bedste.

Men forøvrigt kom hans omfattende Viden ogsaa paa anden Maade Retsstudiet til Gode. Ved sit Kendskab til Udlandets Litteratur holdt han stadig gennem oplysende Oversigter Nordens Jurister a jour med Udlandets Frembringelser. Og som Medarbejder ved tyske Tidsskrifter, — han var saaledes bl. a. fra 1922 Medudgiver af «Archiv für Beiträge zum Deutschen, Schweizerischen und Skandinavischen Privatrechte»,

— gjorde han et tilsvarende Arbejde for nordisk Jura i Tyskland. Blandt dette Lands Jurister var han i det hele taget meget anset. Hamborgs Universitet udnævnte ham i 1921 til Dr. juris som en Anerkendelse af hans nøje Kendskab til og fine Forstaaelse af tysk Retsvidenskab, og de Ord, der fra tysk Side har lydt ved hans Død, viser hvor højt baade hans Person og hans Arbejde var værdsat. Men ogsaa med Jurister i Frankrig, England og Nordamerika stod han i livlig Forbindelse.

For Samarbejdet mellem Nordens Jurister var han virksom lige fra sin Ungdom, nær knyttet som han var ogsaa ved Venskabsbaand til mange, navnlig svenske, Videnskabsmænd. Og ikke mindst dette Tidsskrift har gennem Aarene paa forskellig Vis nydt godt af hans Arbejde. Fra 1918 til 1937 var han den ene af Redaktørerne for Danmark, og lige siden 1900 havde han stadig været Medarbejder. En stor Del af hans bibliografiske og biografiske Arbejder er fremkommet her. I over 20 Aar var han saaledes Medforfatter af den «Nordisk Litteraturfortegnelse», Tidsskriftet aarligt bragte, og fra 1901—1918 skrev han for Danmarks Vedkommende Tidsskriftets aarlige «Oversigt over de nordiske Landes Lovgivning». Det var et nyttigt, men brydsomt Arbejde, der her blev udført, og det stillede betydelige Krav til Forfatterens Flid og Nøjagtighed. Tidligere havde bl. a. Mænd som Francis Hagerup og Niels Lassen paataget sig det. Det var ogsaa i dette Tidsskrift, han gennem mange Aar skrev sine Nekrologer over afdøde fremmede Retslærde og senere en Række af sine bedste juridiske Karakteristiker f. Eks. af Deuntzer (1919 S. 159—166), af Niels Lassen (1923 S. 303—319) og af E. Tybjerg (1926 S. 256—261).

Frantz Dahls Hovedværk inden for den juridiske Litteraturhistorie er hans «Hovedpunkter af den danske Retsvidenskabs Historie» 1936, oprindeligt fremkommet i «Festskrift i Anledning af Tohundrede Aars Dagen for Indførelse af juridisk Eksamen ved Københavns Universitet», senere i 1937 som Særtryk. Det er den første samlede Skildring af vor juridiske Litteratur og dens Mænd fra Andreas Hoier til Viggo Bentzon d. v. s. i et Tidsrum af c. 200 Aar. Med Ørsted og Goos som de

to Hovedskikkelser, trækker han her Hovedlinierne i Udviklingen af den danske Retsvidenskab op og tegner en Række fængslende Portrætter af vore juridiske Skribenter. For manges Vedkommende er det en Førstehaandsskildring, og man behøver blot at gennemse de 30 Sider Noter, der hører til Bogen, for at forstaa, hvor omfattende Studier og Undersøgelser, Forfatteren har maattet foretage for at skrive den. Hvor fin og forstaaende Skildringen af de enkelte er, føler man klart ved de nyere Skribenter, hvor ens personlige Indtryk kan tjene til Sammenligning.

I en saadan historisk Udvikling er den Plads, der kan indrømmes den enkelte, naturligvis begrænset. Men Frantz Dahl har ved andre Lejligheder givet os mere indgaaende Fremstillinger af de betydeligste. Det gælder først og fremmest Anders Sandøe Ørsted, hvis Storhed han ikke kunde blive træt af at fremhæve. I 1927 udkom hans smukke Essay: «Anders Sandøe Ørsted som retslærd», der senere med enkelte Ændringer blev udsendt baade paa Engelsk og Fransk, og i 1929 gav han i sin Bog: «Frederik VI og Anders Sandøe Ørsted i 1826» for første Gang en fuldt dokumenteret Skildring af en af de vigtigste Begivenheder i Ørsteds Liv, det Indgreb fra Kongemagtens Side, der tvang ham til, mens han endnu stod i sin fulde, aandelige Kraft, at standse sin videnskabelige Forfattervirksomhed.

Ogsaa af Goos, for hvem Frantz Dahl nærede den dybeste Beundring, har han givet en saare fængslende Skildring («Juridiske Profiler» S. 1—59). Bygget som den er paa stærke, personlige Indtryk, tegner den et levende Billede af Goos' næsten overvældende Tankekraft, som den lagde sig for Dagen baade i hans Værker og i hans personlige Fremtræden som Docent. Forøvrigt har han i en Række Essays skildret de fleste af nyere, dansk Retsvidenskabs betydeligste Mænd, saasom Deuntzer, Julius Lassen, Niels Lassen, Ernst Møller, Carl Torp og flere.

I 1920 udkom hans Bog «Juridiske Profiler», en Række Essays om fremragende Retslærde. Foruden Danskerne Goos, Julius Lassen og Ernst Møller behandles her mange af Tysklands førende Jurister fra Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede, Mænd som Joseph Unger, von Bahr,

Rudolph Sohm, Franz von Liszt, Joseph Kohler m. fl. Disse Essays, der viser, hvor fortrolig Forfatteren er med Udlandets Retsvidenskab, er kun nogle faa blandt de mange, han i Aarenes Løb har skrevet om danske og fremmede Retslærde, snart i Tidsskrifter, snart som Medarbejder ved Salmonsens store, illustrerede Konversationsleksikon, Dansk biografisk Leksikon og Dansk biografisk Haandleksikon.

* * *

Frantz Dahls litteraturhistoriske Arbejder viser ikke blot hans sjældne Viden og levende Interesse for Retsvidenskabens Dyrkere. De er ogsaa i mange Henseender Udtryk for hans egen Personlighed. Den fine og nænsomme Forstaaelse, hvormed han har skildret de forskelligste Skribenttyper, ogsaa dem, der stod hans eget Naturel fjærnt, hænger sammen med noget væsentligt i hans Natur. Hans Sind var uden Brod. Han var vennsæl og mild. Det gjaldt ikke for ham om at gøre sig gældende. Han ejede en af de smukkeste, menneskelige Egenskaber: han kunde beundre, han kunde blive lille over for det, han fandt stort. Og naaede han end aldrig den Stilling som æstetisk Skribent, han vel nok har drømt om i sin Ungdom, blev han til Gengæld i vor Litteratur den første i en ny Genre, den juridiske Litteraturhistorie. Hans æstetiske Anlæg gik ikke til Spilde. Takket være dem evnede han at føle i Takt med de forskelligste Aander, og takket være dem fremtræder hans Skildringer altid i et smukt, klart og aandfuldt Sprog.

O. K. Magnussen.